

Eski Hitit Dönemine Ait Bir Ferman

An Edict Belongs to the Old Hittite Period

Turgut YİĞİT*

Öz

Tawananna'nın ve onun çocuklarının dahi adının telaffuzunu şiddetle yasaklayan, diğer örneklerinden farklı içeriği ile dikkati çeken KBo III 27 no'lu fermanı yazdıran kral I.Hattuşili'dir. Belgede söz konusu olan Tawananna'nın bu kralın kız kardeşi olması gerektiği, dönemin diğer metinlerinde yer alan paralel konulara dair kayıtlarla ortaya konulabilmektedir. Aynı fermanla Murşili'nin de veliaht ilan edildiği görülmektedir. Fermanın yayınlanmasındaki amaç Hitit Krallığı'nın içine düşebileceği muhtemel sıkıntıların önlenmesiydi.

Anahtar Kelimeler: Hitit, ferman, çivi yazısı, Tawananna

Abstract

The edict of KBo III 27, in which everyone is forbidden by threat of the death penalty to pronounce the name of Tawananna and the names of her children, is written in the period of Old Hittite Kingdom. The edict was issued by Hattuşili I whose sister seems to be more probable the Tawananna. Here also Murşili was presented by the king as the heir to the throne. The main purpose of the edict was prevent the fall of the kingdom into turmoil.

Keywords: Hittite, edict, cuneiform, Tawananna

Eskiçağ Anadolu'sunda varlıkları bin yıllık bir süreç içinde takip edilebilen Hititlerin bu topraklarda yaklaşık dört yüz elli yıl ayakta kalmış olan güçlü krallığının tarihini bize aktaran en geniş kapsamlı kaynaklarımız, değişik konulardaki metinleri içeren çivi yazılı tabletlerdir. Bunlar arasında siyasal ve askeri idareye, tapınak idaresine, sosyal, kültürel hayata ve hukuk sistemine dair bilgilerimizin oluşmasına katkıda bulunan bir metin türü de

* Doç. Dr. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü.

fermanlardır. Hitit krallarının saydığımız konulardaki, Hattuša'da ya da ülkenin başka yerindeki görevlilere ve ileri gelenlere talimatını, emirlerini içeren bu tür belgeler Eski Hitit Dönemi'nin başlarından Hitit Krallığı'nın yıkılışına kadar tüm dönemlere ait olmak üzere karşımıza çıkar. I.Hattuşili'nin Vasiyetnamesi (CTH 6) olarak bilinen, aslında kralın ülkesinin ileri gelenlerine buyruklarını ilettiği belge Eski Hitit Dönemi'nin en çok bilinen fermanıdır. Aynı dönemin bir diğer meşhur fermanı ise, peş peşe yaşanan Hitit sarayındaki suikastlara, cinayetlere bağlı karışıklıklardan sonra Telipinu'nun krallıkta yeniden istikrarı sağlamak için tahta geçiş kurallarını kesin olarak belirlediği Telipinu Fermanı'dır (CTH 19).

Eski Hitit Dönemi'ne ait olan, içeriği vasıtasıyla I.Hattuşili zamanına tarihlenebilen bir başka ferman KBo III 27 (2BoTU 10β) (CTH 5) no'lu metindir. Bu metin tek başına ele alındığında pek fazla şey ifade etmezken, ait olduğu dönemin diğer belgelerinden edinilen bilgilerle birlikte değerlendirildiğinde önem kazanmakta, tüm Hitit tarihi boyunca karşımıza çıkan diğer fermanlardan farklı niteliği ve ifadeleriyle dikkati çekmektedir.

Baş tarafı ve günümüze ulaşan 31 satırının da son kısımları kırık olan KBo III 27'de yayınlanmış bu tablet önemli ölçüde tahrip olmakla beraber yine de transkripsiyonu ve tercümesinde yapılan tamamlamalar yoluyla bir anlam bütünlüğü elde edilebilmektedir. I.Hattuşili'nin krallığının son yıllarındaki iç karışıklıkların anlatıldığı ve bunlarla ilgili alınan önlemlerin aktarıldığı bu kralın vasiyetnamesi olarak bilinen belge¹ ile içerik açısından paralellikler kurulabilen üzerinde duracağımız fermanın konusu, bir Tawananna'ya karşı alınan şiddetli tedbirler ile yeni veliahdın sunulması ve onun tahta çıkarılmasının sağlanması için gerekli önlemlerin alınması ve uyarıların yapılmasıdır. KBo III 27 no'lu fermanın tercümesi şöyledir²:

"Gelecekte hiç kimse Tawananna'nın [ismini...] söylemeyecek. Onun oğullarının [(ve) onun kızlarının] ismini kimse söylemeyecek. Eğer [Hatti'nin] oğullarının [herhangi biri onların ismini söylerse] onun boğazı kesilmeli ve [onun] kapısında asılmalı. Eğer benim kölelerimden [onların] adını herhangi biri söylerse, o benim kölem değildir. Onun boğazı kesilmeli ve onun kapısında asılmalı. Bakın, size Murşili'yi verdim. O babasının tahtını alsın ve oğlum artık oğul değildir. Sizin, benim kölelerim kurt gibi

¹ KUB I 16.

² KBo III 27 6-31. Bazı satırları ile anlatılmak istenin ne olduğu tam olarak anlaşılabilen bir metnin ele alınmış olduğu araştırmalar şunlardır: von Schuler 1959, s.441-442; Bin-Nun 1975, s.111 vd.; Hoffner 1980, s.302; de Martino 1991, s. 54 vd.; Carruba 1992, s.77-79; de Martino-Imparati 1998, s.392-395.

bir olsun. Her kim karşı gelirse
 kralın sözüne, *MEŞEDI* adamları, ikinci dereceden oğullar
 ya da *MU-ŞA-A* adamları karşı gelirse onlara lanet olsun.
 Saray halkı onun sözünü bo[zar.] Kim saray halkına
 karşı gelirse [onun boğazı ke]silmeli
 ve onun kapısında [asılmalı]
 Eğer söz[lerimi] korur[sanız]
 ülkem [memnun olacaktır. Eğer] ocaktaki
 ateşi körüklerseniz sözlerim
 sizi incitmeyecektir. E[ğer] ocaktaki [ate]şi
 körüklemesenz, sana gelecek, Ha[ttuşa]'yı
 yılan saracak.
 Zalpalı adam babanın sözünü reddetti. İşte o
 [Z]alpa! Haşşumalı adam babanın sözünü reddetti
 [İ]şte o Haşşuwa! Halpumalı adam
 [ba]banın sözünü reddetti. Halpa mahvolacak!"

Kırık olan ilk satırlarında belirtilmiş olması gerektiğinden, kim tarafından yazdırıldığı kesin olarak bilinemeyen bu fermanın I.Hattuşili zamanına ait olduğunu gösteren iki delile sahibiz. Bunlardan birincisi 13–14. satırlarındaki ifadelerdir. Bu satırlardan Murşili'nin fermanı yazdıran tarafından veliaht olarak tayin edildiği açıkça anlaşılmaktadır. Murşili'nin I. Hattuşili tarafından veliaht ilan edilmiş olduğu bu kralın vasiyetnamesi ile bilinir. Zaten vasiyetnamenin asıl yazılış amacı da bunu bildirmektir. Daha önce evlatlık olarak veliaht ilan etmiş olduğu kız kardeşinin oğlu Labarna'yı hem evlatlıktan hem de veliahtlıktan azleden kral³, yeni veliaht olarak Murşili'yi seçmiş, onun iyi bir şekilde yetiştirilmesi ve kendisinin yerine tahta oturtulması için talimatını Hattuşa'nın ileri gelenlerine o metinle iletmiştir⁴. Yukarıda tercümesini verdiğimiz ferman da Murşili'nin veliaht olarak sunulduğunu izleyen satırlarda vasiyetnamede olduğu gibi onun tahta çıkarılması yönünde kendi isteğine karşı çıkılmaması yolunda emirler verilmektedir⁵.

Fermanın devam eden satırlarında kralın sözüne karşı çıktığı için cezalandırılan Zalpa ve Haşşuwa kentlerinden söz edilip⁶, Halpa'nın ise cezalandırılacağı belirtilmesi⁷ ikinci delildir. I. Hattuşili zamanının bir diğer ana tarihsel kaynağı olan bu kralın yıllıklarına bakıldığında, orada da Zalpa ve Haşşuwa üzerine seferler yapıldığı ve bu kentlerin ele geçirilerek tahrip edildiği görülür⁸. Halpa (Halep) ise kendisine bağlı birçok kent ele

³ KUB I 16 II 1–14.

⁴ KUB I 16 II 37–60.

⁵ KBo III 27 15–27.

⁶ KBo III 27 28–30.

⁷ KBo III 27 30–31.

⁸ KBo X 2 I 9–14, II 11–23, III 37–42.

geçirilip yakılıp yıkıldığı halde I.Hattuşili zamanında ele geçirilememiş, ancak onun halefi I.Murşili zamanında bu iş başarılabilmiştir⁹. Tüm bu metinlerde anlatılanlar ve verilen bilgiler arasındaki paralellikler dikkate alındığında KBo III 27 no'lu fermanın I.Hattuşili tarafından yazdırılmış olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Bu fermenda en çok dikkati çeken ve üzerinde durulması gereken nokta bir Tawananna'ya karşı gösterilen şiddetli tepkidir. Belgenin girişinden itibaren ele alınan ilk konu budur. Hitit Krallığı'nda devlet idaresinden dinsel yaşantıya dek birçok alanda çok etkin bir kurum olduğunu bildiğimiz Tawananna, ilk kuruluş yıllarında da krallığın son aşamasında da yazılı belgelerde görülür¹⁰. I.Hattuşili döneminde Tawananna'nın siyasal anlamda ağırlığının olduğu belgelere çeşitli vesilelerle yansımıştır. Öncelikle şuna değinmek gerekir ki, tahta hangi ortamda ve hangi bağlantılarla çıktığı kesin olarak bilinmeyen I.Hattuşili, kral oluşunun meşruiyetini belirlemek için kendini Tawananna ile akrabalık bağı içinde sunmaktadır. Yıllıklarının girişinde kendini Tawananna'nın yeğeni (SA^{MUNUS} Tawananna DUMU ŞEŞ-ŞU) olarak tanıtır¹¹. Bundan sonra da üzerinde durduğumuz ferman dışında tekrar Tawananna adı söz konusu kral zamanına ait herhangi bir belgede anılmaz. Ancak aşağıda hangi gerekçe ile I.Hattuşili zamanının sonlarına verilmesi gerektiğini izah edeceğimiz KBo III 27 no'lu bu fermanın Tawananna ile ilgili satırları ve yine aynı kral zamanına ait diğer belgeler onun zamanında çok etkili, bir ya da birbirini izleyerek birden fazla kadının bu mevkide bulunmuş olması gerektiğini gösterir. Nitekim Vasiyetname olarak anılan belgede kralın kızının ve kız kardeşinin ülke içinde neden oldukları büyük karışıklık ve isyanlardan söz edilir. Kraliyet ailesi mensubu bayanların böylesi olaylara sebep olabilmesi, onların Hitit Krallığı'nda siyasal anlamda da çok etkin olan Tawananna unvanını taşımış olabileceklerini akla getirmektedir. Şu halde söz konusu fermenda hem kendisinin hem de oğullarının ve kızlarının dahi isimlerinin söylenilmesinin şiddetle yasaklandığı Tawananna, kral ile kan bağı olan değindiğimiz bayanlardan biri olmalıdır. Yani, kendisini meşru kral olarak sunmak amacıyla andığı halası; kendine karşı isyan eden kızı; Hattuşa'da büyük sorunlara yol açan kız kardeşi.

⁹ KBo I 6 11-14; KBo III 1 I 28-29.

¹⁰ Tawananna için bak. Bin-Nun 1975.

¹¹ Hititçe çivi yazılı metinlerde genellikle kralların kendilerini sunarken kral olan babalarının adını ve atalarını andıklarını görmekteyiz. Tahta nasıl geçtiği konusunda bilgimiz olmayan ve meşru yoldan kral olduğu hususunda şüpheler bulunan I.Hattuşili'nin, kral oluşunun meşruiyetini gösterebilmek için Tawananna'ya olan akrabalık bağını öne sürdüğü düşünülmektedir. Eski Hitit Dönemi'nde tahta geçişte kraliyet ailesinin bayan üyelerinin rolü olduğu hususunda bak. Yiğit 2003, s.146; Bin-Nun 1975, s.11 vd.; Riemschneider 1971, s.79 vd.

KBo III 27 no'lu fermenda anılması yasaklanan Tawananna'nın bir unvan mı yoksa şahıs adı mı olduğu konusunu kesin olarak açıklığa kavuşturmak da mümkün olmamaktadır¹². Hitit uygarlığında bir kurumu temsil ediyor olması dolayısıyla buradaki kullanımın da unvan olduğu kabul edilmelidir.

I.Hattuşili'nin Yıllıkları'nın girişinde kendini yeğeni olarak sunmuş olduğu Tawananna'nın femandaki Tawananna olması beklenmemelidir. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki ferman kralın son yıllarına, hatta son günlerine ait olmalıdır. I.Hattuşili kral olmadan önce de Tawananna olan halasının hala bu mevkide bulunuyor olması beklenemez. Ancak bu olasılığı asıl çürüten husus, yıllıklarda olumlu bir tarzda yer alan Tawananna'nın fermenda şiddetle yasaklanan kişi olamayacağıdır. Geriye kalan iki bayandan I.Hattuşili'nin kızının fermenda anılan Tawananna olabileceği konusunda bazı güçlü işaretler öne sürülmüştür. Bunlardan biri KBo III 27 ile aynı renge, aynı yapıya sahip olmaları ve aynı stilde yazılmış olması dolayısıyla aynı metne ait fragman olabileceği düşünülen¹³ KBo III 24 (2BoTU 10α) no'lu çok kırık bir metinde okunabilen bir kaç sözcük ve ifadedir. Bu metindeki "MUNUS Tawananna," "ve baba," "kız," "kızdan aldım"¹⁴ ifadeleri birlikte düşünüldüğünde I.Hattuşili'nin Vasiyetnamesi'ndeki kızının isyanının anlatıldığı satırlarda yer alanlarla¹⁵ uygun olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ve aynı metne ait fragmanlar olmaları hususuna dayanarak KBo III 27'deki Tawananna'nın kralın kızı olabileceği ileri sürülür¹⁶. Şüphesiz destekleyici bir husus olarak, vasiyetnamede kralın kızının önyak olduğu isyanın Hatti ülkesinde yarattığı büyük tahribat, onun sonucunda kızın mallarının elinden alınması, sürgüne yollanması ve evlatlıktan reddedilmesi gibi çok sert tepkilere maruz kalması da hatırlanmalıdır. Tüm bunlar da KBo III 27'de Tawananna'nın adının dahi telaffuzuna izin verilmeyişine uygundur.

Ancak çok az bir kısmı korunmuş bir metne dayanarak bu sonuçlara ulaşmanın yetersizliği söz konusu olduğu gibi¹⁷, KBo III 27 ile KBo III 24'ün aynı metnin fragmanları olduğu konusu da çok şüphelidir¹⁸. Bunun ötesinde I.Hattuşili zamanında cereyan etmiş iç olayların tüm belgeleri inceleyerek yapmış olduğumuz sırasına göre¹⁹ kızın isyanı ile fermanın yazılması arasında, fermenda hedef alınan Tawananna'nın kim olduğu sorusuna aranan

¹² Carruba 1992, s.81, de Martino-Imparati 1998, s. 392 vd.'da buradaki Tawananna'nın şahıs adı olması gerektiği kabul edilmektedir.

¹³ Forrer, 2BoTU 4*; Bin-Nun 1975, s.74.

¹⁴ KBo III 24 10-14.

¹⁵ KBo I 16 II 68-82, III 6-25.

¹⁶ Bin-Nun 1975, s.74.

¹⁷ Beal 1983, s.125-126.

¹⁸ Güterbock 1938, s.99 n.2.

¹⁹ Yiğit 2004, s. 33 vd.

yanıtta göz önünde tutulması gereken olaylar yaşanmıştır. Bu olaylar, söz konusu Tawananna olma ihtimali bulunan kız kardeşinin I.Hattuşili ile mücadelesine ilişkindir.

Her ne kadar Tawananna olup olmadığını kesin olarak açıklığa kavuşturacak belge olmasa da bu dönemde Hitit Krallığı'nda veliahdın belirlenmesindeki Tawananna'nın muhtemel rolünü kabul edersek²⁰, vasiyetnamede I.Hattuşili'nin kız kardeşinin oğlunun bir ara veliaht ilan edilmiş olması yönündeki ifadeler dolayısıyla onun Tawananna olabileceği yolunda güçlü bir ihtimal ortaya çıkıyor. Buna göre KBo III 27 no'lu ferman ile adının dahi telaffuzu yasaklanan Tawananna I.Hattuşili'nin kız kardeşi olduğu kabul edilebilir²¹. Bu konuyu şöyle açabiliriz. Vasiyetnamede anlatılanlara göre I.Hattuşili önce kız kardeşinin oğlu Labarna'yı evlatlık alarak veliaht olarak ilan etmiş, ancak daha sonra Labarna'nın kendine karşı tutumu ve annesinin etkisinde kalması dolayısıyla onu evlatlıktan ve veliahtlıktan reddetmiştir. Bu durum karşısında kralın kız kardeşinin çok tepki gösterdiği, I.Hattuşili ile mücadeleye giriştiği anlatılır²². Bunun üzerine I.Hattuşili kız kardeşini ve onun çocuklarını, kendisinden sonra tahta geçecek yeni veliahdı Murşili ve dolayısıyla ülkesinin geleceği için tehlikeli görmesi, açıkça belirtilmese de onları Hattuşa dışında zorunlu ikamete tabi tutması anlatılır²³. Bütün bunlar KBo III 27'deki Tawananna'ya tahammüslüğe uyar. Vasiyetnamedeki ifadelerden kralın kız kardeşinin Hattuşa'da saray ahalisi ve halk üzerinde önemli bir etkisinin olduğu bundan dolayı kralın ondan çok çekindiği ortaya çıkar. Etkili bir gücü elinde bulunduruyor olması, onun önemli bir mevkie sahip olduğunu, yani Tawananna unvanını taşıdığını destekler. İşte söz konusu ferman bu etkinliği kırmak amacıyla yayınlanmış olmalıydı. I.Hattuşili'nin Vasiyetnamesi'nin asıl yazılış amacı kız kardeşinin oğlu Labarna'nın veliahtlıktan azledildiğini ve yerine Murşili'nin veliaht tayin edildiğini bildirmektir. Şu halde vasiyetname bu olayların akabinde yazılmıştır. Vasiyetnamede veliaht tayin edilen Murşili'nin aynı şekilde KBo III 27'de de veliaht tayin edildiğinin bildirilmesi bu belgenin vasiyetnameden hemen sonra yazıldığı delilidir. Bu durum da fermanda konu olan Tawananna'nın kralın kız kardeşi olduğunu gösterir. KBo III 27 no'lu fermanda kralın sözleri tutulmadığı vakit "Hattuşa'yı yılan saracak" şeklindeki gelecekte karşılaşılabilecek bir felakete yönelik uyarı²⁴ ile vasiyetnamede yine kız kardeşten "yılan" olarak bahsedilmesi²⁵ ilginç bir benzerliktir.

²⁰ Yiğit 2003, s.146; Riemschneider 1971, s.79 vd., Bin-Nun 1975, s.11 vd.

²¹ Bryce 1981, s.16.

²² KUB I 16 II 14-29.

²³ KUB I 16 II 30-36.

²⁴ KBo III 27 26-27.

²⁵ KUB I 16 II 10, 20.

KBo III 27 no'lu fermanda Tawananna'nın ülke içindeki etkinliğinin kırılması ve yeni veliahdın sunulması olmak üzere birbirinden ayrı iki konu ele alınıyor gibi görünse de aslında bu ikisinin birbiri ile bağlantılı olduğu, diğer belgelerle kurulan paralellikler vasıtasıyla Tawananna'nın kimliğine ilişkin değerlendirmelerimiz sonucu ortaya çıkmaktadır. Veliahdın belirlenmesinde önemli rolü olduğunu kabul ettiğimiz Tawananna'nın adının dâhi telaffuzuna getirilen ve Hititçe metinlerden pek alışık olmadığımız tarzda şiddetli cezalandırma krallığın içine düşmüş olduğu sıkıntılı dönem dolayısıyla ülke yönetimine olabilecek muhtemel müdahaleleri önlemeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Hitit çivi yazısı ile kaleme alınmış bu fermanın muhatapları konusunda yukarıda Hattuša'nın ileri gelenlerini göstermiştik. Bu biraz daha genişletilmek istenirse, Hititlerde çivi yazısının kullanımının ülke idaresini elinde bulunduranlarla sınırlı olduğunu anımsanmalıdır. Haşşuwa, Zalpa ve Halpa kentlerinden de bahsediliyor olması, Tawananna'ya karşı önlemlerin belirtilmesi ve yeni veliahdın tanıtılması amacıyla fermanın gönderilmiş olabileceği Hattuša dışındaki yerlere bu kentlerin durumu hatırlatılarak gözdağı vermek istendiğini de düşündürmektedir.

Her ne kadar biz burada yukarıda açıkladığımız üzere belli bir Tawananna'nın kastedildiğini düşünüyorsak da bunun ötesinde bir tehlike olarak görülen Tawanannalık kurumunun yasaklanması da söz konusu olabilir. Nitekim İmparatorluk devri belgelerinde bolca karşımıza çıkan Tawananna unvanının I.Hattuşili'den sonra Eski Hitit Dönemi boyunca, hatta imparatorluk devrinde I.Arnuwanda'nın Tawananna olan eşi Aşmunikal'e kadar belgelere hiç yansımamış olması²⁶, üzerinde durduğumuz fermanla getirilen yasak açısından değerlendirilebilecek bir husustur. Bu ferman, politikaları ve yönetim gelenekleri ile oluşma aşamasını henüz tamamlamış krallığın devamlılığını sağlamak amacıyla alınan tedbirlerin küçük bir kısmını yansıtmaktadır.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Beal, R. H. 1983 "Studies in Hittite History," *Journal of Cuneiform Studies*, 35/1-2, s. 115-126.
- Bin-Nun, S.R. 1975 *The Tawananna in the Old Hittite Kingdom*, Heidelberg. BoTU E. Forrer, *Die Boghazköi-Texte in Umschrift* (Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft 41/42), Leipzig, 1922-26.

²⁶ Bin-Nun 1975, s.75.

- Bryce T.R. 1981 "Hattusili and the Problems of the Royal Succession in the Hittite Kingdom," *Anatolian Studies*, 31, s.9–17.
- Carruba O. 1992 "Die Tawanannas des Alten Reiches," *Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp*, Ankara, s. 73–89.
- CTHE. Laroche, *Catalogue des Textes Hittites*, Paris, 1966.
- de Martino, S. 1991 "Alcune osservazioni su KBo III 27," *Altorientalische Forschungen* 18, s.54–66.
- de Martino, S.-Imparati, F. 1998 "Sifting Through the Edicts and Proclamations of the Hittite Kings," *III. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri*, Ankara, s.391–400.
- Güterbock, H.G. 1938 "Die historische Tradition und ihre literarische Gestaltung bei Babyloniern und Hethitern bis 1200, Zweiter Teil: Hethiter," *Zeitschrift für Assyriologie*, 44, s.45–149.
- Hoffner, H.A. 1980 "Histories and Historians of the Ancient Near East: The Hittites," *Orientalia* 49, s. 283–332.
- KBo *Keilschrifttexte aus Boghazköi*, Leipzig ve Berlin.
- KUB *Keilschrifturkunden aus Boghazköi*, Berlin.
- Riemschneider, K.K. 1971 "Die Thronfolgeordnung im althethitischen Reich," *Beiträge zur sozialen Struktur des alten Vorderasien*, Berlin, s.79–102.
- von Schuler, E., 1959 "Hethitische Königserlasse als Quellen der Rechtsfindung und ihr Verhältnis zum kodifizierten Recht," *Festschrift Johannes Friedrich*, Heidelberg, s.435–472.
- Yiğit, T. 2003 "Hitit Krallığı'nda Veliyahdın Belirlenmesi Üzerine," *Tarih Araştırmaları Dergisi* 34, s. 141–147.
- Yiğit, T. 2004 "Sequence of Internal Events During the Foundation Period of the Hittite Kingdom," *Journal of Ancient Civilizations* 19, s.33–43.